

Aku-Ville Jääntti
Finlaysoninkatu 2
33210 Tampere
aku-ville.jääntti@bst-ark.fi
050 5438085

WETTERHOFF

RAKENNUSHISTORIAALLINEN SELVITYS

26.5.2011

*Ritning till Fasadförändring af Stenhuset å Tomten N° 10 & 2de Avastret
af Tavastehus stad.*

Resolution:

*Denne ritning fastställes sederhögen
hitt efteråt till Tavastehus lands
råd, den 7. Januari 1878.*

De luvemötenhetets aaguar:

Prinsipal Dahlen

Vuoden 1878 julkisivumuutos on varhaisin
Fredrikatalosta löytyvä suunnitelma. ¹

PERUSTIEDOT

TONTTI 28

KAUPUNGINOSA IV

OSOITE Wetterhoffinkatu ja (entinen Kirkkokatu, ja sitä
ennen Rantatori), Palokunnankatu (entinen
Panimokatu / Bryggerigatan)

ARKKITEHDIT *Lambert Pettersson*: Fredrikatalon keskiosan
korotus 1925
Rakennusmestari Onni A. Puranen: Fredrikatalon
korotus 1929
Vihtori Lonka: Arjanlinna 1933, Fredrikatalon
julkisivumuutos 1934
Harry W. Schreck: Torni 1937
Mika Erno: Majjala 1962

ARVOLUOKITUS Rakennukset eivät ole kaavassa suojeltuja
(YO - opetustoiminta)

LAAJUUS Huoneistoala yht. koko rakennusmassa
(Fredrikatalo, Arjanlinna ja Torni) 3755 m²
kerrosala 3204 m²

Arjanlinnan rakentajat vuoden 1933 tienoilla.²

LÄHTEET

- 1 Hämeenlinnan kaupungin arkisto
Lukiokatu 2
03 621 3397 (keskusarkisto)
avoinna ma-pe 9.00–12.00

Tietopalvelusihteeri Anja Salmenaho
03 6212004
anja.salmenaho@hameenlinna.fi

- 2 Wetterhoff-säätio
Wetterhoffinkatu 4

Arja Mäkinen
03 6262670
arja.makinen@wetterhoff.fi

- 3 Hämeenlinnan kaupungin historiallinen museo
Kustaa III:n katu 8
03 621 2979
avoinna 11.00–17.00

Inka-Maria Laitila
03 621 2841

- 4 Internet:

Hameenliito.fi:
http://www.hameenlinna.fi/pages/386739/Kilpailuohjelma_Etel%C3%A4ranta.pdf,
sivut 12 -14

Hameenlinna.fi:
http://www.hameenliitto.fi/content/HameenLiitto/kuvat/hameen_maakunta/kuppikivi/kulttuuriymparistot/rak_ym/kohdeluettelot/hameenlinna.pdf?from=10723991569506026,
sivu 9

Fredrikatalo alkuperäisessä asussaan Fredrika Wetterhoffin aikana. valokuva noin vuodelta 1893.²

ALKUVAIHEET

Hämeenlinnan keskustan eteläpäädyssä sijaitsevalla Wetterhoffin korttelilla on huomattava historia takanaan. Se on 150-vuotisen matkansa aikana nivoutunut tiiviisti yhteen sekä Hämeenlinnan paikallishistoriaan että koko maan koululaitoksen historiaan. Fredrika Wetterhoffin urauurtavan työn ansiosta korttelilla ja sen rakennuksilla on jopa symbolista arvoa, kuvastaen miesten ja naisten tasa-arvoista oikeutta koulutukseen.

Wetterhoffin kortteli on kasvanut pala palalta nykyiseen muotoonsa. Vielä 1850-luvun lopussa tontti oli vielä täysin rakentamaton. Myös tontin lähiympäristö on vuosien kuluessa muuttunut voimakkaasti. Korttelista oli aiem-

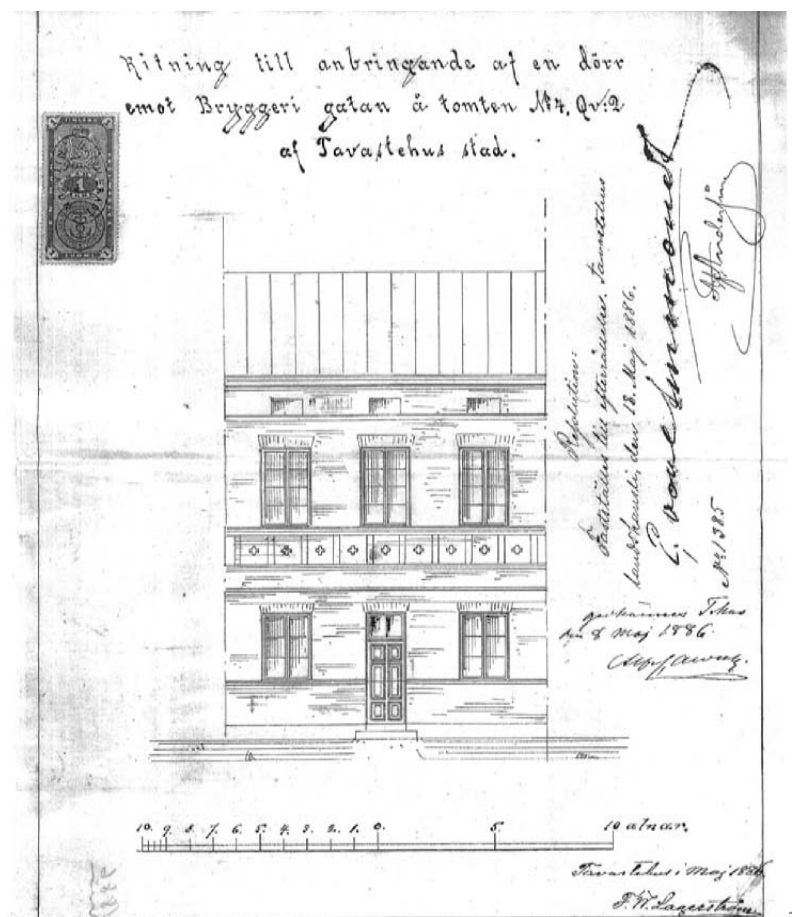
min, ennen Hopeasepätien ja Paasikiventien rakentamista, suora yhteys Vanajaveteen.

Vuonna 1859 Kauppias Fredrik Lönnholzt osti tontin Hämeenlinnan kaupungilta. Hän tiettävästi rakennutti tontille sen ensimmäisen rakennuksen 1860-luvun alkupuolella. Rakennus oli kaksikerroksinen tiilirakennus ja se on edelleenkin jonkin verran muunneltuna paikallaan. Nykyisin Fredrikataloksi kutsutun rakennuksen tarkka rakennusajankohta, kuin myös rakennuksen suunnittelija on ilmeisesti vielä hämäränpeitossa. Hämeenlinnan kaupungin historiallisen museolta saamien tietojen mukaan (Inka-Maria Laitila) asiaa ei ole vielä tarkemmin tutkittu. Vastaus rakennusajankohtaan saattaisikin löytyä esimerkiksi kansallisarkiston palovakuutus asiakirjoja tutkimalla.

YLLÄ / Wetterhoffin tontilta oli alunperin suora yhteys Vanajaveteen. Kuvassa vasemalla näkyy Fredrikatalon itäpäädyn korotus vuodelta 1925 ja vuonna 1927 rakennettu värjäämö (kuvassa keskellä).²

OIKEALLA / Fredrikatalon julkisivumuutospirros vuodelta 1886. Muutos koski piirroksessa keskellä näkyvää ovea.¹

Vehreää puutarhaa hoidettiin hyvin.
Valokuvassa näkyy vuoden 1925 itäosan korotus.²

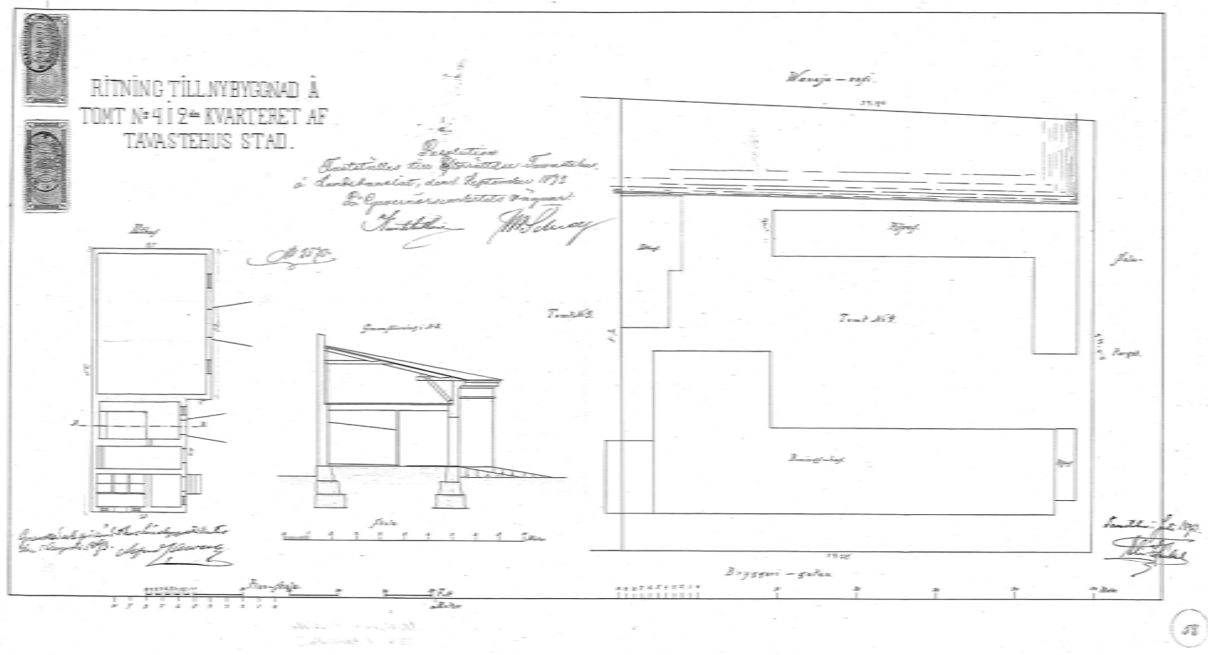
WETTERHOFFIN AIKA ALKAA

Fredrik Lönnholzilta rakennus ja tontti siirtyivät vuonna 1885 hänen vaimonsa, Ida Lönnholtzin omistukseen. Lönnholzien aikana rakennuksen julkisivuun tehtiin jo hieman muutoksia vuosina 1878 ja 1886. Rouva Lönnholtz myi tontin vuonna 1889 kauppias Fredrik Kiutulle, jolta se puolestaan siirtyi Fredrika Wetterhoffiin omistukseen vuonna 1893. Wetterhoffin vaikutukset tuosta eteenpäin jäivätkin lähtemättömästi tontin historiaan. Wetterhoff siirsi vuonna 1885 perustamansa tytöille tarkoitetun työkoulun Fredrikataloon heti samana vuonna kun sai tontin haltuunsa. Koulu on edelleen toiminnassa valtion hallinnoimana, ja se toimi alkuperäisissä tiloissaan vuoteen 2009 saakka.

Tuolloin koulu muutti lopullisesti Visamäkeen.

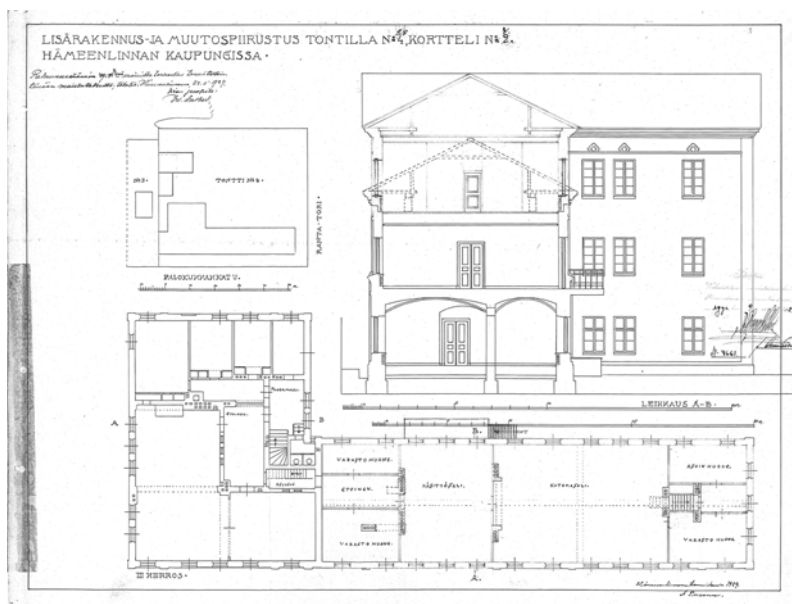
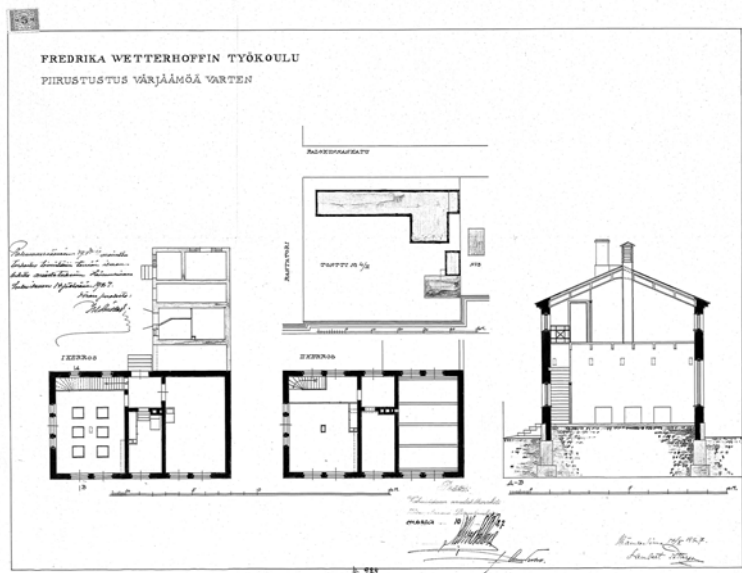
Wetterhoffin oppilaitoksen tultua tontille rakennettiin samana vuonna, 1893, lisärakennus, jonka vaiheista löytyy kuitenkin hyvin vähän tietoa. Rakennus on jo aikoja sitten purettu, mutta tarkempi ajankohta sen häviämiseen on vielä hämäränpeitossa.

Vuonna 1929 loputkin päärakennuksesta korotettiin kerroksella, joten koko rakennuksesta tuli kolmikerroksinen. Suunnitelmat korotusta varten laati rakennusmestari Onni A. Puranen. Tyyllillisesti rakennuksen korotus mukaili aikaisempaa rakennusta, esimerkiksi ottaen kolmannen kerroksen ikkunoiden koristeaiheet ensimmäisen kerroksen vastaavista koristeista.

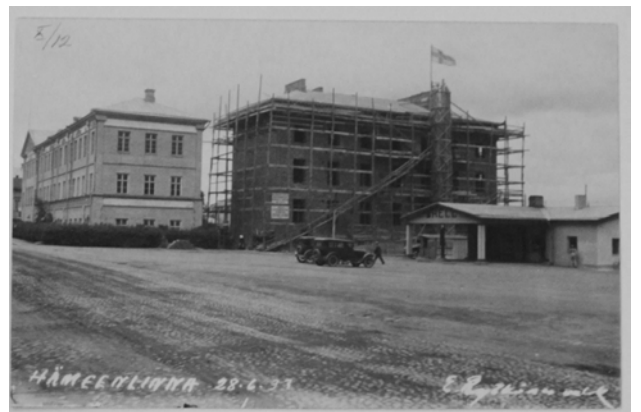
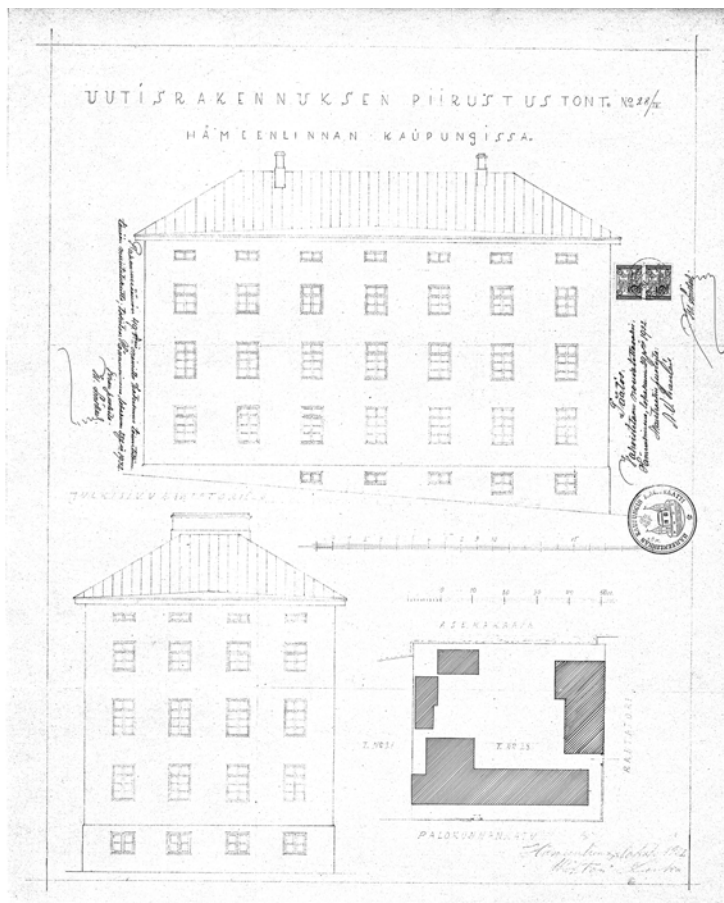

YLLÄ / Toinen tontille rakennettu rakennus oli pieni lisärakennus. Suunnitelma on vuodelta 1893.¹

OIKEALLA / Vuonna 1927 rakennettiin Värjäämö. Se liitettiin kiinni aikaisempaan lisärakennukseen.¹

VASEMMALLA / Loputkin Fredrikatalosta korotettiin kolmikerroksiseksi. Onni A. Purasen suunnitelma on vuodelta 1929.¹

YLLÄ VASEMALLA/ Arjanlinnan "uutisrakennuksen" suunnitelma vuodelta 1932. ¹

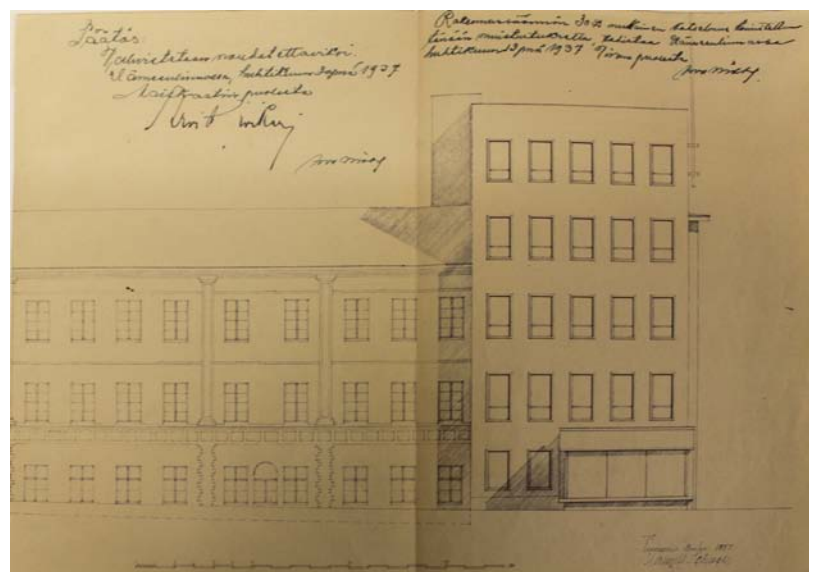
YLINNÄ / Arjanlinna rakentumassa. Kuva otettu 28.6.1933. ²

YLLÄ/ Rakennus valmistui myöhemmin samana vuonna. ²

ALLA VASEMMALLA/ Tornin pyöristetty porraskäytävä sisäpihalta kuvattuna. ²

ALLA/ Tornin julkisivupiirros Palokunnankadulta katsottuna. Harry W. Schreckin suunnitelma on vuodelta 1937. ²

Wetterhoffin kortteli alkaa näyttää jo siltä, miltä tänäkin päivänä.
Valokuva otettu joskus vuoden 1937 jälkeen.²

1930-LUVULLA TONTTI TÄYDENTYY – ARJANLINNA JA TORNI

Vuonna 1932-1933 Wetterhoffin opiston tiloja laajennettiin kokonaisella uudisrakennuksella. Arjanlinnaksi kutsuttu kolme(ja puoli)-kerroksinen rakennus täydensi tontin Rantatorin (nykyinen Wetterhoffinkatu) puoleisen sivun. Rakennuksen suunnitteli arkkitehti Vihtori Lonka. Todennäköisesti jo tässä vaiheessa tiedettiin vanhan päärakennuksen ja Arjanlinnan välisen kulman tulevasta täydennyksestä sillä Arjanlinnan pohjoissivulle ei suunniteltu lainkaan ikkunoita.

Neljä vuotta myöhemmin, vuonna 1937, tuo kulma sitten täytettiin Harry W. Schreckin suunnitteleamalla funktionalistista tyyliä

edustavalla rakennuksella. Torni-niminen viisikerroksinen rakennus sisälsi lisää Wetterhoffin opiston tiloja. Nimensä se sai hyvin todennäköisesti siitä, että se oli muita tontin rakennuksia selkeästi korkeampi. Torni yhdisti Arjanlinnan ja vanhan päärakennuksen kiinteästi toisiinsa. Sisätiloiltaan yhdistyivät kuitenkin vain Torni ja vanha päärakennus. Huomattavimpia rakennuksen yksityiskohtia on tontin sisäpihalle työntyvä pyöristetty poraskäytävä.

Ilmakuva nykyisestä Wetterhoffin korttelista.

1960-LUVULLA TÄMÄNHETKISEEN TILAANSA

Vuonna 1962 Wetterhoffin tontti täydentyi vielä Majala-nimisellä lisärakennuksella. Mika Ernon suunnittelema rakennus liittyi kiinteästi vanhaan Värjäämöö. Käytännössä tontti on tällä hetkellä tuossa 1960-luvulla säilyneessä tilassa. Moniin tontin rakennuksiin on tosin tehty useita sisäisiä muutoksia, joista viimeisin on käynnissä juuri tällä hetkellä Fredrikatalossa, jonka sisätiloja uusitaan. Samassa yhteydessä purettiin myös rakennuksen itäpuolelta pieni, yksikerroksinen siipiosa. Lisäksi tontin eteläiselle naapuritontille rakennettiin vuonna 1991 - 1992 Paasikiventien suuntainen koulurakennus. Rakennuksen suunnitteli Esko Kahri, ja se sijaitsee kokonaan täyttömaalla.

Wetterhoffin oppilaitoksen lähdettyä vuonna 2009 tontin rakennuksien tiloja on vuokrattu toimistotiloiksi yksityisille ihmisille ja luovan alan yrityksille. Myös Wetterhoff-säätiö toimii edelleen noissa tiloissa.

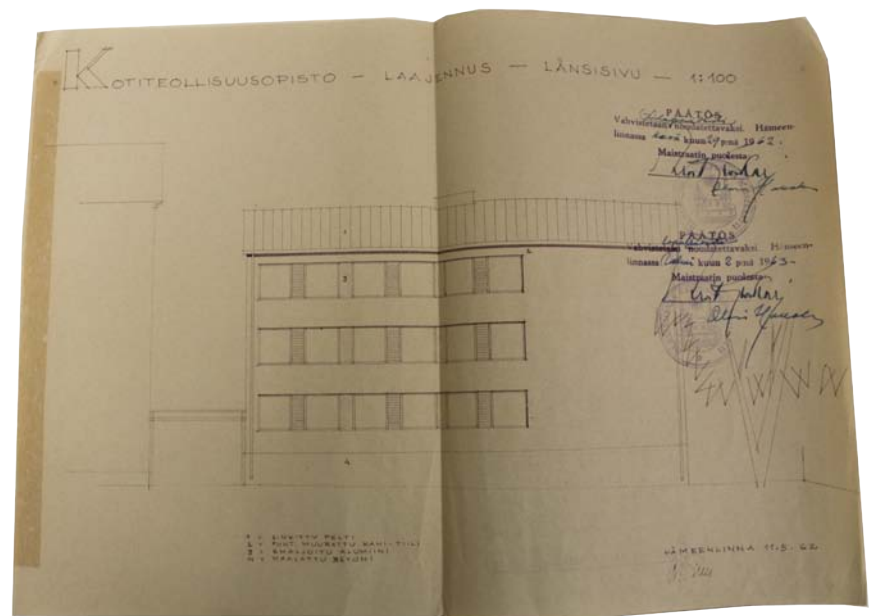

Majala-lisärakennuksen asemapiirros vuodelta 1962.¹

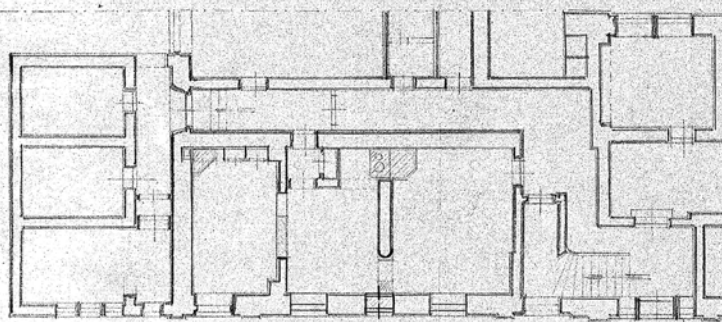
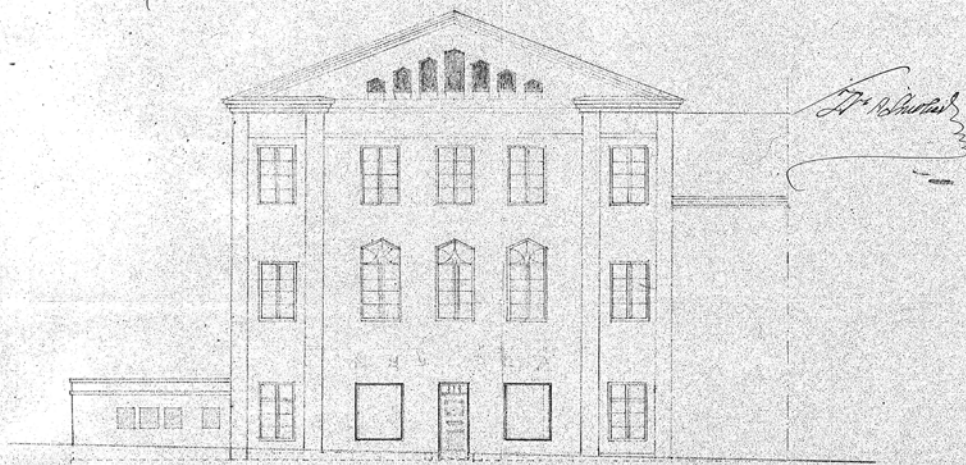
VASEMMALLA / Puutarha on saanut väistyä parkkitilan tieltä. ²

OIKEALLA / Maijolan (kutsuttu myös nimellä C-rakennus) julkisivupiirros vuodelta 1962. ¹

OIKEALLA / Maijala harjakorkeudessaan. ²

Pachymyrmex 45. *crinitus* *hirsutus* *truncatus*
crinitus *crinitus*; *hirsutus* *hirsutus* *truncatus*
truncatus 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 8

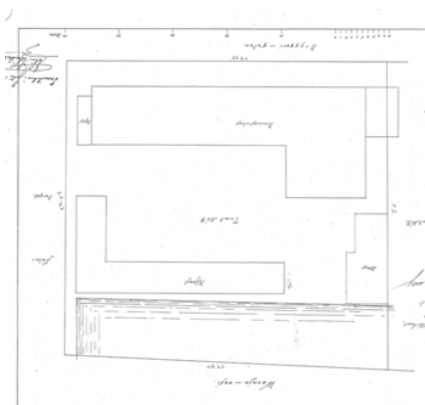
St. Louis, Mo., Oct. 8, 1934.
V. H. L. L.

[illegible]

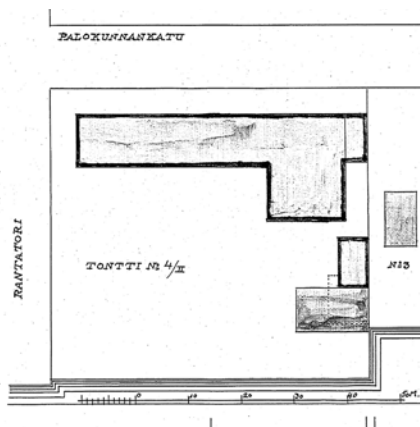
RAKENNUSTEN VAIHEET KRONOLOGISESTI

FREDRIKATALO

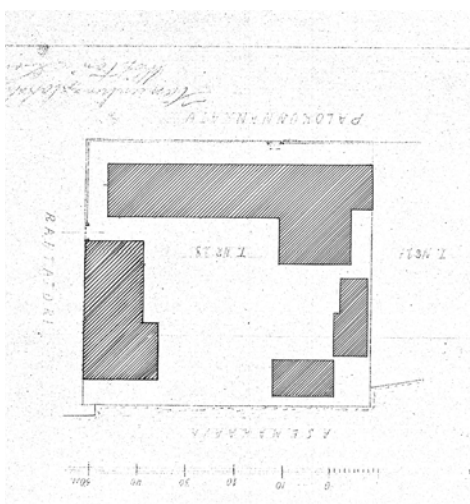
- 1850-luvun loppu Tontti rakentamaton.
- 1860-luvun alku J.F.Lönnholzin rakennutti kaksikerroksisen tiilirakennuksen. Tarkka rakennusaika ja arkkitehti tuntematon.
- 1878 Julkisivumuutos nykyisen Palokunnankadun julkisivuun. Tiettävästi varhaisin rakennuksesta löytyvä rakennuspiirros.
- 1886 Julkisivumuutos.
- 1893 Tontti Fredrika Wetterhoffin haltuun. Lisärakennus tontin itäreunalle. Nykyisin purettu.
- 1899 Uusi aita. Arkkitehtitoimisto Helin & Nyström.
- 1925 Päärakennuksen itäosan korotus kerroksella. Arkkitehtina Lambert Pettersson.
- 1929 Muunkin rakennuksen korottaminen kerroksella. Rakennuksesta näin ollen kokonaan kolmikerroksinen. Suunnittelijana rakennusmestari Onni A. Puranen
- 1934 Julkisivumuutos. Arkkitehtina Vihtori Lonka.
- 1937 Tulisijan muutos
- 1963 Tontin ja puiston raja-aita
- 1974 Puhelinvaihteen huonetila ja puhelinkeskus
- 2010 Alkuperäinen pieni lisäsiipi puretaan

Vuoden 1893 lisärakennuksen asemapiirros. ¹

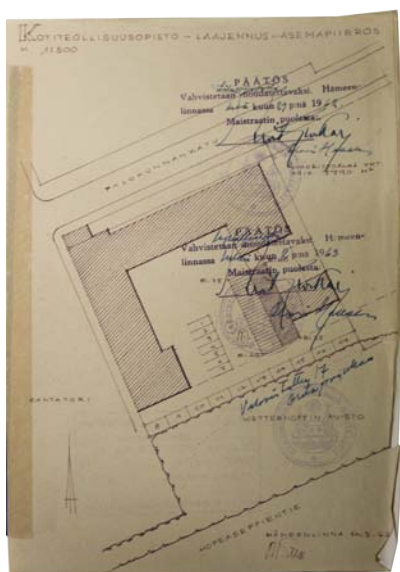
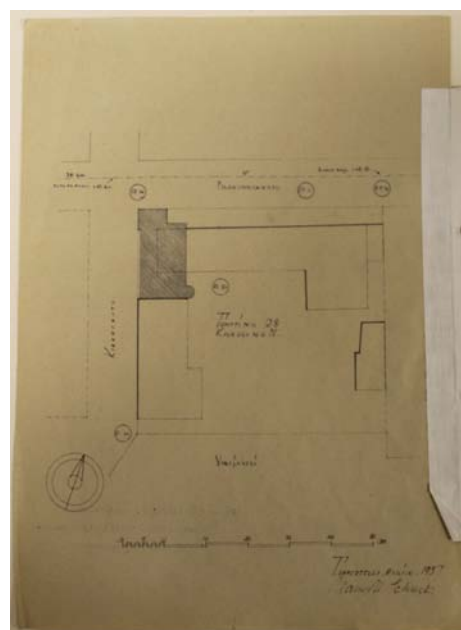

Asemapiirros Värjäämön suunnitelmasta vuodelta 1927. ¹

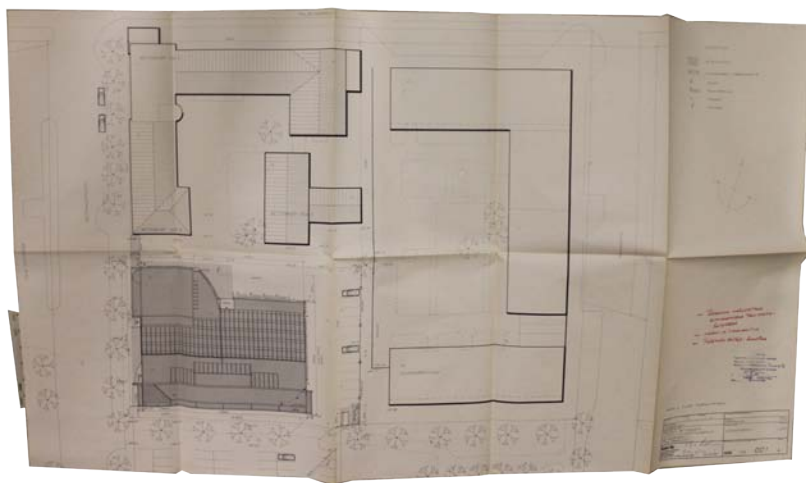

VASEMALLA / Arjanlinnan suunnitelmien asemapiirroksessa värjäämön paikka ei täsmää aikaisempien eikä sen jälkeisten asemapiirrosten kanssa. Asemapiirros on vuodelta 1932. ¹

OIKEALLA / Myös vuoden 1937 Tornin asemapiirroksessa on jotain hämärää: Värjäämöä ei näyttäisi olevan siinä lainkaan, mutta sen sijaan ensimmäinen lisärakennus on esitetty kokonaisuudessaan. ¹

Vuoden 1962 Maijalan-lisärakennuksen asemapiirroksessa tontin rakennukset ovat nykyisellä paikallaan. ¹

Vuonna 1992 Wetterhoffin tontin eteläpuolelle rakennettiin uusi koulurakennus. ¹

VÄRJÄÄMÖ

- 1927 Värjäämö rakennetaan, ja liitetään kiinni aikaisempaan lisärakennukseen. Osa tuosta aikaisemmasta lisärakennuksesta puretaan Värjäämöön alta.

ARJANLINNA

- 1932 - 1933 Arjanlinna rakennetaan tontin länsisivulle. Arkkitehtina Vihtori Lonka.
- 1956 Julkisivumuutos: uusi palo-ovi polttoaine-varastoon.

TORNI

- 1937 Torni rakennetaan Arjanlinnan ja vanhan päärakennuksen väliseen kulmaan. Arkkitehtina Harry W. Schreck.

MAIJALA

- 1962 Maijala rakennetaan. Uusi lisärakennus liitetään vanhaan värjäämöön. Arkkitehtina Mika Erno.

KOULU

- 1992 Uusi koulurakennus rakennetaan tontin eteläpuolelle. Arkkitehtina Esko Kahri.